

Eötvös a szervező

Tudományos társaságok alapítása

Eötvös kutatói és előadói tevékenysége mellett jelentős tudományszervező munkát is végzett, mellyel nagymértékben elősegítette a természettudományok fejlődését Magyarországon. 1885-ben egyetemi tanár társaival rendszeres összejöveteleken vesz részt, melyeken megtárgyalják a legújabb tudományos eredményeket.

Társaságukat "Matematikai Társaság"-nak nevezték, melynek munkájába fokozatosan bevonták a fizikusokat is. Így jött létre 1891-ben a Matematikai és Fizikai Társulat, melynek elnöke Eötvös Loránd lett. A társulat folyóirata a Matematikai és Fizikai Lapok. A Matematikai és Fizikai Társulat 1949-ben kettévált, a Fizikai Társulat Eötvös Loránd nevét vette fel, a Matematikai Társulat pedig a nagy magyar matematikus, Bolyai János nevét.

A Társulat 1894-ben nem sokkal Eötvös miniszteri kinevezése után ünnepélyes keretek között köszöntötte elnökét, és tiszteletére a középiskolások részére fizikai és matematikai tanulóversenyt hirdetett a győzteseknek kijáró Eötvös díjjal.

Továbbképző tanfolyam fizikatanárok részére, 1895

Az Eötvös Kollégium

Eötvös tanári pályáján nagyon hamar felfigyelt arra, hogy megfelelő anyagi javak hiányában nagyon sok tehetséges és szorgalmas növendéke volt kénytelen abbahagyni tanulmányait. Ezen a jelenségen kívánt segíteni, amikor minisztersége idején megalapította a később nagyhírvé vált tudományos nevelőintézetet, melyet atyja emlékére Eötvös József kollégiumnak nevezett. A kollégium keretén belül a középiskolai tanárjelöltek kiváló szaktanárok vezetésével az önálló tudományos munkát elősegítő és fejlesztő szemináriumi képzést kaptak. A szegénysorsú diákok tanulmányainak elősegítése érdekében a kollégium 100 férőhelyéből 30 ingyenes volt.

A kollégium növendékeinek anyagi helyzetére jellemző az alábbi kis történet. 1918-ban 70. születésnapján a már nagybeteg Eötvöst felkereste betegágyánál az Eötvös kollégium vezetősége és 6 hallgatója. A beszélgetés során Eötvös megkérdezte, hogy milyen szempontok szerint válogatták ki a hattagú diákküldöttséget. Az egyik hallgató erre a következőket felelte: *"Kegyelmes uram, ez kabátkérdés volt. Az jött, akinek jó kabátja volt."*

Az Eötvös kollégium az elkövetkező évtizedekben nagyon sok kiváló kutatót és pedagógust nevelt az országnak. 1895-ben Eötvös tanácsára Semsey Andor, a magyar tudományos élet nagy mecénása ösztöndíjat alapított, melyet olyan fiatal diplomásoknak ítéltek oda, akik kizárólag tudományos munkával kívántak foglalkozni.

Nemzetközi kapcsolatok

Eötvös szoros kapcsolatot tartott fenn különböző nemzetközi tudományos szervezetekkel is, elsősorban az Internationale Erdmessung szervezetével, mely jogelődje a Nemzetközi Geodéziai és Geofizikai Uniónak. A szervezet közgyűlésein rendszeresen részt vett és minden esetben beszámolt kutatásainak eredményeiről. Mint már említettük, az Internationale Erdmessung 1906-os budapesti közgyűlésének nagy szerepe volt abban, hogy Magyarországon megindulhattak a rendszeres geofizikai kutatások.

Eötvös rendszeres levelezésben állt külföldi tudósokkal és szakemberekkel. Szemléltetésként bemutatjuk **Einstein Eötvöshöz írt levelét**, melyben a potsdami Geodéziai Intézet igazgatói helyének betöltésével kapcsolatban kéri Eötvös véleményét. A **másik levélben Artamonov tábornok**, a pétervári katonai térképészeti szolgálat vezetője közli Eötvössel, hogy alapvető dolgozatait lefordították orosz nyelvre, hogy a térképészeti szolgálat szakembereinek módjuk legyen azokat részleteiben tanulmányozni.

Az Eötvös Loránd Geofizikai Intézet

Eötvös halála után az Eötvös-féle torziós-inga kísérletek cím alatt 1907 óta külön költségvetési keretből finanszírozott kutatások leváltak az Egyetem fizikai intézetéről és **Eötvös Loránd Geofizikai Intézet** néven önálló keretben folytatódtak. Az Eötvös korában néhány tagból álló intézmény a 80-as évek elejére mintegy 1000 főt számláló kutatóintézeté fejlődött. A társadalmi és gazdasági változások eredményeképp jelenleg az ELGI létszáma kb. 100 fő, kutatói az Intézet névadójának szellemében igyekeznek továbbfejleszteni és alkalmazni a geofizika tudományát.